

Muzische vorming vanuit zorgzaam perspectief

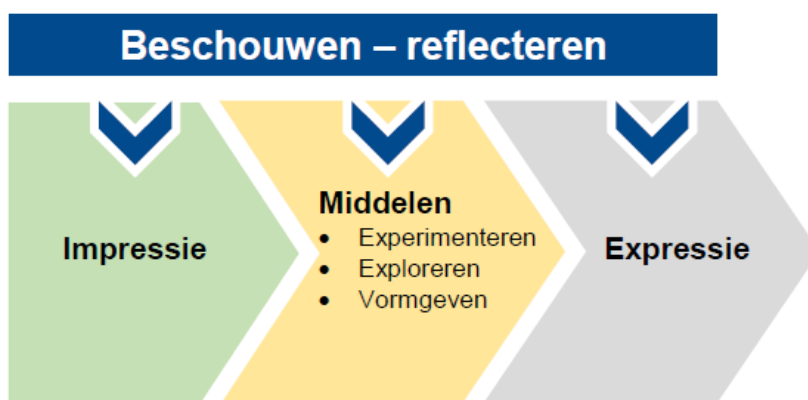
Muzische vorming is een noodzakelijk en volwaardig onderdeel van een harmonische ontwikkeling van kinderen in de basisschool. Dat is het uitgangspunt van de visie van OVSG op dit leergebied. Deze visie en de praktische vertaling ervan naar de klas- en schoolpraktijk kan je terugvinden in onze leerplannen. Een handige samenvatting en praktische gids is de OVSG- wijzer 'Leren met de muzen'. In principe beschikt elke school over een exemplaar van deze brochure, maar ze kan ook nog steeds worden besteld via uitgeverij Politeia (www.politeia.be).



Het muzisch proces

Het uitgangspunt van onze visie is dat kinderen zich ontwikkelen binnen de verschillende domeinen van muzische vorming via een **cyclisch proces** van het opdoen van impressies, gebruik van middelen via verkennen, uitproberen en vormgeven, om zo tot expressie te komen. Zowel tussentijds als afsluitend is er aandacht voor reflectie, beschouwing en evaluatie.

Dat noemen we het **muzisch proces**. De normen van wat goed of fout is liggen niet vast. Ook het leren vanuit lukken en mislukken en het leren van mekaar zijn doorheen het muzisch proces vanzelfsprekend. Iedereen kan en mag bovendien voluit participeren vanuit het eigen 'zijn'.



De fasen van het muzisch proces zijn niet scherp gescheiden, maar lopen in elkaar over en soms door elkaar heen. Centrale vaardigheid binnen deze cyclus is het **reflecteren** op die verschillende fasen, die nodig zijn om tot een nieuwe ontdekking of tot expressie te komen. Ze zijn toepasbaar op ieder mogelijk probleem, idee of thema.

Alle leerlingen, ook die met **specifieke onderwijsbehoeften** kunnen het muzisch proces doorlopen. Als leraar kan je mogelijkheden bedenken om met behulp van kleine of grote aanpassingen leerlingen te laten deelnemen aan dit proces. Alle leerlingen hebben immers afhankelijk van hun talenten en beperkingen voldoende mogelijkheden om te kunnen exploreren, experimenteren en vormgeven om een opdracht uit te voeren. Je kan als leraar aanpassingen doen door eenvoudige hulpmiddelen aan te reiken, aanpassingen te doen in tempo, didactiek of werkwijze. Daarnaast kan je ook ruimte bieden om vragen te stellen, om keuzes te maken, deze keuzes te onderbouwen en samen hierop te reflecteren. De leerlingen zijn met kleine of grote omwegen in staat om met hun eventuele beperking beeldend vorm te geven, muziek te maken, te dansen of deel te nemen aan dramatische expressie. Voor de scholen is het een taak om te signaleren wat goed gaat en welke vaardigheden de leerlingen verder kunnen ontwikkelen.

In deze tekst willen we de schoolteams graag een aantal ideeën en werkwijzen aanbieden om zorgzaam onderwijs voor alle leerlingen te versterken vanuit muzisch perspectief. We illustreren dit telkens met concrete voorbeelden uit de praktijk.

FASE 0: Brede basiszorg

Wat werkt op school

Zorg voor **duidelijk en samenhangend beleid rond muzische vorming op schoolniveau**. Het is een voorwaarde om de mogelijkheden van dit leergebied ten volle te kunnen benutten voor alle leerlingen.

Op schoolniveau draagt een doelbewuste muzische sfeer sterk bij tot het welbevinden en de betrokkenheid van alle leerlingen (en hun ouders).

Voorbeelden:

Vóór elke vakantieperiode wordt er een gezamenlijk 'toonmoment' georganiseerd waarop kinderen aan mekaar kunnen tonen waar ze mee bezig geweest zijn in de afgelopen periode: liedjes, een zelfgemaakte dans of een stop-motion filmpje. Er wordt niet 'gerepeteerd', maar aan mekaar getoond welke leuke en mooie dingen er op school gebeuren.

Een aantal muren worden elk jaar wit geschilderd en nadien door de kinderen opnieuw beschilderd vanuit zelf gemaakte ontwerpen. Die blijven telkens één schooljaar hangen en daarna komen er weer nieuwe. Zo krijgen alle kinderen in de school de kans om dit te mogen ervaren. Dit werkt ook perfect op watervaste platen die je aan de muren bevestigt.

Aan alle kinderen werd gevraagd om van thuis in samenspraak met hun ouders 'iets moois' mee te brengen. In alle klassen lieten de kinderen zich hierdoor inspireren om zelf aan de slag te gaan. Nadien werd een 'museum van mooie dingen' ingericht en werden alle ouders uitgenodigd op een feestelijke vernissage. In deze school met een grote diversiteit leverde dit een sterk moment van verbondenheid op.

Wat werkt in de klas?

Een kwalitatief aanbod van muzische activiteiten zoals hieronder beschreven in een aantal aandachtspunten is per definitie 'zorgzaam' omdat alle kinderen met hun talenten en beperkingen hierbij zichzelf kunnen zijn en zich kunnen ontwikkelen op hun eigen tempo.

Stel duidelijke doelen.

Bepaal vooraf een **beperkt aantal doelen** voor een muzische activiteit. Dat maakt het gemakkelijker het leerproces richting te geven. Spreek met de kinderen duidelijke **criteria** af. Zo kan je tijdens de les gericht observeren, met de kinderen reflecteren en ze feedback geven. Ook op het einde van de les is het zo duidelijker wat er dient geëvalueerd te worden. Door deze doelmatige aanpak krijg je meer zicht op wat er effectief gebeurt en evolueert binnen de muzische ontwikkeling van een kind.

Voorbeeld:

De kinderen van het vierde leerjaar gaan een poppenkaststukje maken voor de kinderen van de derde kleuterklas. Om dit tot een goed einde te brengen zijn timing en goede afspraken cruciaal. Het lesdoel in de focus zou dan kunnen zijn: "Voor ons poppenkaststuk kunnen we samen goede afspraken maken en ons daar aan houden." Door de kinderen vooraf enkele criteria mee te geven die hier bij passen (bv. een kijkwijzer rond samenwerken in groep), kan tussentijds en nadien de reflectie ook heel gericht verlopen. De leraar kan in de samenstelling van de groepen ook al preventief het leren van mekaar bevorderen.

Werk binnen de verschillende domeinen en zorg voor een graduele opbouw.

Voldoende diepgang bij het werken binnen de verschillende domeinen zorgt er voor dat kinderen hun creatieve vaardigheden en expressiemogelijkheden geleidelijk vergroten. Deze ontwikkeling zal niet bij iedereen even snel gaan of hetzelfde eindpunt bereiken, maar alle kinderen - wie ze ook zijn - hebben baat bij een **doordachte graduele opbouw** waarin **succesbeleving** centraal staat.

Als leraar kan je hier steunen op de **leerplannen en didactische suggesties** bij elk domein. Om je te helpen hierin het overzicht te bewaren is de **muzische speeltuin** ontwikkeld. In een notendop wordt voor elk domein een overzicht gegeven van de verschillende mogelijkheden om met de leerlingen aan de slag te gaan. Bij elk beeld van de speeltuin is ook een leeswijzer gemaakt als inspiratie en geheugensteun bij het voorbereiden

Voorbeelden:

Bij een analyse van geturfde activiteiten op school (kleuterschool en lagere school) werd duidelijk dat 'werken met klei' eerder sporadisch aan bod kwam. Er zat weinig opbouw of evolutie in dit werkveld, terwijl de kinderen dit heel graag doen. Er werden afspraken gemaakt over de frequentie van klei-activiteiten, de te hanteren technieken en de aankoop van materialen. Een handleiding waar een graduele opbouw mooi in verwerkt zat, zorgde voor inspiratie. Een evaluatie na twee jaar toonde aan dat door deze aanpak - met veel ruimte voor experimenteren - de resultaten en voldoening bij alle kinderen spectaculair gestegen waren.

Een school koos er voor om telkens een domein in de focus te zetten in alle klassen gedurende een aantal weken. Dit keer was het drama. De werkgroep organiseerde een teamvergadering waar het doelenboek voor drama samen werd verkend. Er werden ook heel wat materialen, websites en goede tips aangereikt. De didactische suggesties bij het leerplan kwamen ook goed van pas. Tijdens deze periode hebben leraren veel samengewerkt: ze maakten samen lessen, kwamen bij mekaar kijken en organiseerden korte toonmomentjes. De kwaliteit van de dramalessen ging daardoor sterk omhoog. Door veel te spelen en een goede reflectie met de kinderen na elke activiteit namen hun expressiemogelijkheden en spelplezier ook zienderogen toe. Een aantal kinderen zag je echt openbloeien en soms stonden leraren versteld van onvermoede talenten.

Zorg voor horizontale samenhang met de andere leergebieden.

De positieve impact van muzische vorming wordt nog veel sterker door de **expliciete verbinding met andere leergebieden**. Elementen van muzische vorming kunnen hier ondersteunend zijn bij het oproepen van voorkennis, de instructie, de inoefening en verwerking, de diepere beleving, de transfermogelijkheden, de verankering en de evaluatie.

Voorbeelden:

Wereldoriëntatie: Eén van de opdrachten binnen de taaktijd (een combinatie van hoeken- en contractwerk) in het vierde leerjaar was om in een groepje een 'rap' te maken over het moestuintje van de klas waarin zoveel mogelijk namen van groenten en kruiden uit de tuin worden verwerkt. Op het einde van de taaktijd werd de rap telkens beluisterd door de klasgroep.

Wiskunde: Op school doen de kleuters aan wiskunde-initiatie tijdens het experimenteren met instrumenten. Ze leren er classificeren en seriëren. De juf van de derde kleuterklas legt bijvoorbeeld een aantal instrumenten in de kring: een panfluit, een mondharmonica, een blokfluit, een laag klinkende boomwhacker, een triangel en een kleine djembé. Ze laat alle instrumenten horen aan de kleuters en classificeert nadien samen met hen de instrumenten in twee groepen: hoog en laag klinkende instrumenten. Met de kleuters die de oefening vlot kunnen uitvoeren, probeert ze vervolgens de groep hoog-klinkende instrumenten verder te seriëren van lager naar hoger klinkend materiaal.

Leren leren: Bij het bouwen van een piratenschip verzamelen de kinderen zelf materialen en werktuigen en maken ze een ontwerp. Onderweg denken ze met hun groep samen na over de problemen en uitdagingen die ze tegenkomen en gaan ze op zoek naar passende oplossingen. De leraar stelt zich op als begeleider. Op het einde is er een reflectieactiviteit over hoe je samen problemen kan oplossen. De leerlingen ondervinden hierdoor dat doen, reflecteren en aanpassen elkaar opvolgen.

Sociale vaardigheden: In een school voor buitengewoon onderwijs werkt men in een aantal groepen vooral met kinderen met ernstige gedragsproblemen. Het is opvallend dat tijdens de muzische lessen, door het expliciet inspelen op de leefwereld van de kinderen, door het zintuiglijk werken en door het verkennen en aanvaarden van verschillende oplossingsmogelijkheden, veel minder moeilijk gedrag aan bod komt dan tijdens andere lesmomenten.

Wees als leraar vooral begeleider

De muzische activiteiten en lessen die in de basisschool opgezet worden, hebben als bedoeling de ontwikkeling en het leren van alle leerlingen te stimuleren. Door het muzisch handelen worden hun mededelingen duidelijker, hun uitdrukking rijker en hun nauwkeurigheid groter.

Om dit waar te maken voor alle leerlingen is jouw rol als begeleider van onschatbare waarde. We onderscheiden enkele voorwaarden:

- **Creëer een veilige sfeer**
Voor heel wat muzische activiteiten vragen we van de leerlingen om zich open (en dus kwetsbaar) op te stellen. Ze tonen hun persoonlijke expressie en eigen interpretatie aan anderen en krijgen daarop reacties. Jij bent de centrale figuur om hier een open en positieve sfeer te creëren en staat model door zelf respectvol open te staan voor wat leerlingen doen en tonen. 'Oefening baart kunst' geldt zeker ook voor het opbouwen van een veilige sfeer waarin iedereen zich gestimuleerd en gerespecteerd voelt. Bovendien wordt er op deze manier volop gewerkt aan het ontwikkelen van sociale vaardigheden.
- **Geef structuur en steun**
Stem het activiteitenaanbod zo goed mogelijk af op de ontwikkelingsfase waarin kinderen zich bevinden. Op die manier kunnen en mogen er ook bepaalde eisen gesteld worden. Enerzijds zal tijdens het muzisch proces gerichte hulp nodig zijn, maar dit gebeurt best op een doelbewuste manier. Te snel hulp bieden, kan het initiatief en de creativiteit afremmen. Anderzijds, als de hulp te laat komt, kan dat voor leerlingen erg frustrerend en demotiverend zijn. Goede afspraken hierover met de leerlingen zijn nodig en natuurlijk is jouw rol als **observator** hier zeer belangrijk.

- **Geef vrijheid**
Met vrijheid wordt niet bedoeld dat we de leerlingen maar moeten laten doen. Binnen een duidelijk afgebakende opdracht krijgen de leerlingen maximaal kansen om hun creativiteit te gebruiken, zelf oplossingen te vinden en uit hun fouten te leren. Je kan voor vrijheid zorgen door het aanbieden van uitdagende opdrachten binnen rijke contexten die aansluiten bij de mogelijkheden van de leerling(en).
- **Werk met modellen**
Sommige leerlingen kunnen onzeker of faalangstig zijn door een te grote vrijheid in de opdrachten. Voor hen is een goede instructie en duidelijkheid noodzakelijk. Deze leerlingen zijn gebaat met een model. In eerste instantie blijven ze dicht bij het model dat jij hen hebt aangeboden. Door tijdige hulp en positieve aanmoediging kunnen ze er dan langzaam van loskomen. Uiteraard sta je zelf ook model door je houding tijdens de muzische activiteiten: voordoen, verwoorden van het proces, ...
- **Bekrachtig de leerlingen**
De muzische ontwikkeling wordt maximaal gestimuleerd door aanmoediging, constructieve feedback en plezier ervaren bij de activiteiten. Het muzisch bezig zijn is hier belangrijker dan het afwerken van een product.
- **Bevorder inzicht**
Tijdens de muzische activiteiten kunnen de leerlingen mogelijke uitdrukkingsmiddelen ontdekken en worden ze op sporen gezet die ze zonder hulp niet kunnen vinden. Daarvoor zijn duidelijke doelen van belang en is reflectie essentieel: wat hebben we (bij)geleerd?

Zorg voor goede reflectie.

Reflecteren is wat je spontaan doet bij muzische activiteiten en lessen: de kinderen laten reageren op het eigen proces en op dat van anderen, stimulerend tussenkomen door vragen te stellen, enz.

Het doel van de reflectie is het zoeken naar ideeën, oplossingen en raadgevingen om het proces, het product en de vaardigheden, de attitudes en de creativiteit van elk kind te optimaliseren.

Zorg voor goede evaluatie.

Bij het evalueren van muzische activiteiten geven we antwoord op twee belangrijke vragen:

1. Hoe verliep de weg van impressie naar expressie?

Dat is de bespreking en beoordeling van het proces.

2. Is de expressie een uiting van de persoonlijkheid, de eigenheid van het kind?

Dit is de bespreking en de beoordeling van het product (in brede zin).

Deze twee vragen geven de essentie van muzische vorming weer: is de leerling, rekening houdend met de vooropgestelde doelen en met de doelgerichte raadgevingen, tot een authentieke expressie gekomen? Stemt die expressie overeen met zijn talenten en vaardigheden? Een antwoord op deze vragen geeft aan of het muzisch proces al dan niet geslaagd is en daardoor het product al dan niet aanvaardbaar. Het legt de werkpunten bloot en geeft aan welke streefdoelen interessant en zinvol zijn voor een volgende activiteit. Het gaat hierbij altijd over het muzisch proces en de expressie van een bepaalde leerling en niet over de vergelijking tussen leerlingen. Op die manier wordt evaluatie een motor voor verdere ontwikkeling.

Voorbeeld:

De leerlingen van het vierde leerjaar hebben in groepjes een dans gemaakt waarin twee contrasterende gevoelens gebruikt moesten worden. Vooraf werden er naast het duidelijk illustreren van deze gevoelens nog een aantal criteria afgesproken waaraan de dans moest voldoen op het gebied van duur, ruimtegebruik, afwerking en presentatie. Ook een goede samenwerking werd besproken als aandachtspunt. Na twee lestijden met oefenmomenten werden de dansen aan elkaar getoond en door de leraar gefilmd. De volgende dag werd een lesuur voorzien om deze filmpjes samen te bekijken en dan de bespreking te doen vanuit de vooropgestelde criteria, waarbij zowel de uitvoerders als de kijkers hun ideeën konden formuleren. Op het einde van de les vulden de kinderen individueel een evaluatieblad in waarbij ze konden noteren wat bij hen goed was gelukt, wat ze hadden bijgeleerd en waar ze de volgende keer nog wilden op letten.

Ga bewust om met diversiteit.

Sommige kinderen hebben een natuurlijke aanleg of verbondenheid met bepaalde onderdelen van muzische vorming of met het hele leergebied. Anderen voelen zich dan weer geremd of niet aangesproken. Ook het zelfbeeld, de cognitieve vermogens, de ervaringswereld, de motorische ontwikkeling, enz. kunnen een invloed hebben op het welbevinden en de betrokkenheid bij muzische activiteiten.

Binnen het leergebied muzische vorming is er per definitie geen 'falen' of 'niet kunnen'. Er wordt wel geleerd vanuit ervaren, uitproberen, lukken en mislukken, samenwerken, leren van mekaar,...

De doelen bij muzische vorming zijn altijd verbonden met de persoon en het ontwikkelingsniveau.

Zo vinden we bij het domein 'beeld' bijvoorbeeld het volgende doel : 'De leerlingen kunnen beeldelementen functioneel gebruiken.' Dit doel geldt zowel voor Van Gogh als voor een kind van acht jaar bij het zoeken naar geschikte beeldende oplossingen om een expressie weer te geven.

Betrek de leerlingen.

Vanuit een handelingsgerichte bril op brede basiszorg is het **betrekken van de leerlingen** een essentiële pijler om te komen tot constructieve samenwerking. Binnen muzische vorming zijn er veel mogelijkheden om de leerlingen effectief mee te betrekken bij het bepalen van thema's, inhouden, doelen en technieken. Leraren en scholen die hier bewust mee aan de slag gaan, staan dikwijls versteld van wat de leerlingen zelf allemaal aanbrengen en mee kunnen bepalen.

FASE 1: Verhoogde basiszorg

De schakel tussen de brede basiszorg en de verhoogde zorg is in elke school een goed uitgebouwd systeem van **(zorg)overleg** over kinderen. Vanuit een brede kijk wordt alle relevante informatie op een systematische wijze verzameld en besproken. Positieve aspecten en talenten worden steeds meegenomen. Ook vanuit het leergebied muzische vorming kan heel wat relevante informatie worden aangebracht:

- Hoe creatief is dit kind?
- Hoe oplossingsgericht is dit kind?
- Hoe sterk is dit kind in motoriek en lichaamsbeheersing?
- Hoe sociaal is dit kind? Hoe goed lukt samenwerken met anderen?
- Wat zijn (opvallende) talenten en sterktes?
- Hoe goed kent dit kind zichzelf?
- Hoe gaat dit kind om met lukken en mislukken?
- Welke houdingen en overtuigingen heeft dit kind?
- Zijn er specifieke situaties waarin dit kind niet voldoende of onaangepast participeert aan de activiteiten binnen één of meerdere domeinen?

Als de school in haar brede basiszorg beschikt over goede afspraken en instrumenten voor een **brede evaluatie en rapportering** voor muzische vorming is het voor leraren veel gemakkelijker om deze info ook mee te brengen naar een zorgoverleg.

Bij het bepalen van onderwijsbehoeften en acties zou een mogelijke **valkuil** kunnen zijn **om muzische vorming vooral een 'compenserende' rol te geven voor het falen in andere leergebieden**. Vanuit het perspectief van de leraar zou dan bv. succesbeleving door de leerling bij het schilderen zijn gevoel van falen tijdens de les wiskunde min of meer kunnen 'verzachten'. Dit lijkt ons een te enge benadering. Het is natuurlijk wel zo dat positieve ervaringen in de muzische lessen het algemeen welbevinden en de betrokkenheid van kinderen op school kunnen verhogen, maar er zijn ook heel wat andere mogelijkheden om via de lessen muzische vorming in te spelen op concrete onderwijsbehoeften van kinderen.

Voorbeeld:

Onderwijsbehoefte: Deze leerling heeft nood aan activiteiten die het leesplezier terug bevorderen.

Actie: Een waaier aan muzische activiteiten rond en vanuit boeken via vertellen, voorlezen, schilderen, dramatiseren, ... is goed voor alle kinderen, maar geeft extra ondersteuning voor wie daar meer nood aan heeft. Zelf mogen kiezen wat je leest, is bovendien een grote versterker van de goesting om te lezen.

Onderwijsbehoefte: Dit kind heeft nood aan een vrijetijdsaanbod dat aansluit bij zijn interesses en sterktes.

Actie: Bij een aantal kinderen zullen in de lessen muzische vorming opvallende talenten en/of interesses naar boven komen die hierbij ondersteunend kunnen zijn. Door een goede samenwerking met leraren uit de lokale DKO-academie kunnen leerlingen een aanbod krijgen dat meer complexe en uitdagende activiteiten bevat.

Onderwijsbehoefte: Deze leerling heeft behoefte aan visuele ondersteuning via pictogrammen en tekeningen (ook bij stappenplannen).

Actie: Tijdens de lessen beeld gaan alle kinderen aan de slag om voor de routines, stappenplannen en strategieën die we in de klas gebruiken tekeningen en pictogrammen te ontwerpen. De kinderen die hier nood aan hebben worden bevraagd als ervaringsdeskundigen over wat voor hen werkt.

Onderwijsbehoefte: Dit kind heeft nood aan positieve feedback en succesbeleving om haar durf te vergroten om luidop te praten in de groep.

Actie: In het hoekenwerk wordt een poppenkasthoek ingericht waar kinderen door middel van gerichte en vrije activiteiten via de pop kunnen praten en verhaaltjes vertellen. Bij sommige kinderen komt een (zorg)leerkracht doelgericht stimuleren en ondersteunen.

Onderwijsbehoefte: Deze leerling heeft nood aan niet-talige activiteiten om zijn/haar gevoelens te uiten en op een positieve manier contact te maken met anderen.

Actie: We voorzien geregeld werkvormen uit de domeinen drama en beweging waarbij geen of weinig gesproken taal nodig is: tableau vivant of standbeeld – bewegingstheater of mime – marionet – bewegingsketting – volksdans. Dit zijn trouwens voor heel wat leerlingen stimulerende en veilige activiteiten in een schoolomgeving waar gesproken en geschreven taal centraal staan.

Onderwijsbehoefte: Deze leerling heeft nood aan activiteiten om overtollige energie op een positieve manier te kunnen inzetten.

Actie: Met de klasgroep worden djembé-sessies georganiseerd om op een gecontroleerde en gestructureerde manier de energie vrij te geven. Samen spelen zorgt bovendien voor een positieve groepssfeer.

FASE 2: Uitbreiding van zorg

Op het einde van de fase van uitbreiding van zorg zullen voor een aantal leerlingen specifieke planmatige trajecten worden opgesteld. Soms is dat binnen het gemeenschappelijke curriculum, soms is dat binnen een individueel aangepast curriculum in gewoon of buitengewoon onderwijs.

De grote en verbindende kracht van het leergebied muzische vorming is dat iedereen kan deelnemen, genieten, groeien en leren. Het wezen van muzische activiteiten is dat de persoonlijke ontwikkeling en de diversiteit centraal staan en dat iedereen kan meedoen, wie je ook bent of wat je beperkingen ook zijn. Opvallend is trouwens dat muzische activiteiten in heel wat gevallen 'bevrijdend' zijn voor kinderen die al veel geconfronteerd zijn met 'falen' of 'anders zijn'. Heel wat kinderen tonen of ontdekken zelf ook andere facetten van hun persoonlijkheid dan in de andere leergebieden. Het vraagt van jou als leraar wel een goede bepaling van de beginsituatie en een goed zicht op de talenten en noden van jouw leerlingen.

De leidraad bij een goede aanpak is dan ook: **'Gewoon waar mogelijk, apart als dat nodig is.'** Zorg er wel voor dat je bij het formuleren van iedere (aangepaste) opdracht het vooropgestelde doel van je activiteit voor ogen blijft houden.

Voorbeeld:

kind met een visuele beperking:

In de klas zit Jonas, een slechtziende leerling. Omdat vaderdag er aan komt, brengen de kinderen een pasfoto van hun papa mee en mogen ze met gekleurd papier en wasco's een afbeelding van het lichaam van hun papa maken. Omdat het voor slechtziende leerlingen gemakkelijker is om met driedimensionaal en dus tastbaar materiaal te werken, mag Jonas zijn papa in klei knutselen. Met eenvoudige en veilige materialen (vb. een stokje) mag hij de klei bewerken. De juf laat Jonas tussentijds verwoorden wat hij voelt en op basis daarvan kan hij zijn kleifiguur bijwerken. Op het einde maakt de juf de pasfoto van zijn papa op het kleibeeldje vast met lijm.

kind met ASS (autismespectrumstoornis):

Youri is een jongen met ASS. In de les leert hij over de schilderijstijl van Piet Mondriaan. De leraar weet echter dat kinderen met ASS moeite hebben met volledig abstracte kunst omdat het een groot verbeeldend vermogen vraagt. Normaal geeft de leraar de opdracht aan de leerlingen om zelf ook een abstract Mondriaan-achtig kunstwerk te maken, maar dit jaar besluit hij zijn opdracht anders te formuleren. De kinderen mogen namelijk kiezen of zij graag een abstract kunstwerk willen maken of een kunstwerk waarin de stijl van Mondriaan verwerkt wordt in een concrete figuur. De leerlingen mogen hun figuur zelf kiezen. Omdat Youri omwille van zijn problematiek moeite heeft met het kiezen van een figuur, ondersteunt de leraar hem in het keuzeprocess.



kind met een auditieve beperking

In de lessen muzische vorming wordt gewerkt rond de leerlijn 'muziek beluisteren'. Sen, een meisje met een auditieve beperking, krijgt tijdens het luisteren naar muziek altijd ondersteuning van het gratis te downloaden programma 'Audacity' dat liedjes op een snelle manier visueel ondersteunt. Op die manier kan Sen meedoen met oefeningen die gaan over het opmerken van verschillen in geluidsterkte en tempo en over het herkennen van ritmische patronen.



Bronnen

OVSG (1998). Leerplan muzische vorming.

OVSG (2011). Leren met de muzen. Richting geven aan muzische vorming op school. Brussel: Politeia.

SLO. Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (2014). Kunstzinnige oriëntatie aan leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte. Een handreiking bij het leerplankader. Te raadplegen via: [Kunstzinnige oriëntatie aan leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte: een handreiking bij het leerplankader - SLO](#)